

НАУКОВЕ ПАРТНЕРСТВО
«ЦЕНТР НАУКОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

*Гуманітарні, природничі та точні науки
як фундамент суспільного розвитку*

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(26 – 27 січня 2017 року)

Харків, 2017

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АРХІТЕКТУРА І БУДІВНИЦТВО

М. М. Битько, В. В. Бойко. Застосування незнімної опалубки - мода чи раціональний підхід.....3-9

РОЗДІЛ 2. ЖУРНАЛІСТИКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

О. В. Буравська, Т. О. Бруй. Особливості реклами освітніх послуг.....10-16
Ю. С. Кабанова, Т. О. Бруй. Особливості підготовки документознавців-аналітиків в інформаційній сфері.....17-22
А. В. Сосонський, О. М. Решетілова. Інформація як інструмент соціального впливу.....23-26
А. М. Цикалюк, Т. О. Бруй. Захист інформації: сучасний погляд.....27-33
А. Ю. Черкас, Т. О. Бруй. Системи управління персоналом: сучасне розуміння.....34-40

РОЗДІЛ 3. МИСТЕЦТВО І ЛІТЕРАТУРА

С. О. Дячок. Слов'янська філологія як одне із джерел інтертекстуальності поезій Тараса Шевченка і Ліни Костенко.....41-45
М. Д. Коростельова. Редакції та інтерпретації балету П. І. Чайковського «Лускунчик» на сцені балетного театру: від XIX ст. до XXI ст.....46-51

РОЗДІЛ 4. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Б. Голик. Професійна підготовка дизайнерів в педагогічних навчальних закладах.....52-56
Л. В. Майстренко. Актуальні проблеми у вихованні сучасної молоді.....57-62
В. Ф. Чайченко. Педагогічний моніторинг як інструмент керування навчально-виховним процесом фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи.....63-75
А. В. Шиба. До питання сутності професійної компетентності майбутнього перекладача.....76-79

РОЗДІЛ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

І. А. Власенко. Внутрішньоособистісні конфлікти вчителів: аналіз поведінкових проявів.....80-84

РОЗДІЛ 6. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО І ЛІСНИЦТВО

Т. П. Захлебін. Вирощування злако-бобових сумішок у проміжних посівах.....85-89

РОЗДІЛ 7. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Н. М. Васильків, І. З. Береза. Управління проектом створення інформаційної системи медичного закладу.....90-93

РОЗДІЛ 8. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Є. О. Неведомська. Стан здоров'я українців та як його визначити.....94-99

РОЗДІЛ 9. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

М. В. Гусар. Фактор бенефактивної спрямованості дій на адресата як невід'ємна складова оперативних приватних газетних оголошень.....100-104
В. М. Демченко. Державна безпека України: соціолінгвістичний аспект.....105-109

РОЗДІЛ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Власенко І. А.

викладач Київського університету імені Бориса Грінченка

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТИ ВЧИТЕЛІВ: АНАЛІЗ ПОВЕДІНКОВИХ ПРОЯВІВ

Під час реформування освітньої системи України висувуються нові вимоги до рівня знань і умінь вчителя, його особистісних характеристик. Навантаження, соціально-політична нестабільність, зміни в системі цінностей зумовлюють наростання напруженості - як у відносинах між учителями, учнями та їх батьками, так і внутрішньої напруженості вчителя, що виявляється у формі внутрішньоособистісних протиріч та конфліктів. У свою чергу, психологічний стан учителя може безпосередньо відобразитися на психоемоційному стані учнів, ефективності навчального процесу [3, 5].

Психологи підкреслюють, що неконструктивно вирішений внутрішньоособистісний конфлікт може зумовити постійне напруження індивіда собою і оточенням, викликати зниження самооцінки і впевненості в собі, психосоматичні захворювання [3, 5, 7], а конструктивно вирішений - сприятиме розвитку особистості, відновленню її внутрішніх сил [2, 7].

Дослідники з'ясовували прояви та характеристики педагогічних конфліктів [3, 8], особливості подолання вчителями внутрішньоособистісних конфліктів [2], специфіку їх психодіагностики та корекції у зв'язку з професійним вибором педагогів [1]. Проте поведінкові прояви згаданих конфліктів висвітлені недостатньо.

Нами проведено дослідження поведінкових проявів внутрішньоособистісних конфліктів учителів. Дослідницька робота виконувалась у 2013-2014 рр. на базі тринадцяти загальноосвітніх шкіл.

аналізованих шкіл міст Києва, Звенигородки Черкаської області, смт. Ірпінки Київської області, а також із педагогами, які проходили курсову підготовку при Київському університеті імені Бориса Грінченка. Вибірку склали 192 вчителів віком від 19 до 70 років.

Під час дослідження поведінкових проявів внутрішньоособистісних конфліктів критеріями виділення конфлікту нами обрано ступінь ригідності (окрема у розподілі часу) та толерантність вчителів у взаємодіях з оточуючими. Одним із показників внутрішнього конфлікту в педагогів є нестача часу для виконання діяльності у значущих для них сферах.

В процесі дослідження використано модифікований нами «Метод фактичного бажаного розподілу часу» С.Я. Рубінштейн [6]. Методика базується на положеннях французького філософа Л.Сева про конфлікт реального і бажаного використання часу. При цьому «еталоном правильного використання часу» виступає бажане використання часу. Ця методика дає змогу виявити співвідношення між реальним і бажаним використанням часу для виконання різних видів діяльності (професійної, побутової, саморозвитку, збереження здоров'я та інших), що фіксується як коефіцієнт значущості за кожною діяльністю.

Відповідно до отриманих результатів, найвищими є коефіцієнти значущості відношення бажаного часу до реального – $k > 1$) для сфер збереження здоров'я (80,7%), осягнення краси природи і мистецтва (80,2%) та спілкування (79,7%). Такі дані що вказують на нестачу часу для цих видів діяльності. Маючи потребу виконувати певну діяльність, вчитель не здатний реалізувати її повною мірою. Таке розузгодження може викликати внутрішнє напруження і психологічний конфлікт, особливо у разі високої значущості цієї діяльності для вчителя.

Як свідчать результати, отримані нами за методикою О.Б. Фанталової «Рівень співвідношення «цінності» і «доступності» в різних життєвих сферах» [7], здоров'я для педагогів є однією з найбільш значущих життєвих сфер. Педагоги є професійною групою, яка особливо чутлива до впливів дезадапційних тенденцій [1, 4, 8], що негативно впливають на стан здоров'я. Виявлено, що 80,7% вчителів (155 обстежуваних) відчують нестачу часу на збереження і

зміцнення здоров'я. Такі дані опосередковано вказують на те, що у них є виражені внутрішньоособистісні конфлікти у сфері здоров'я. Аналіз літератури дав змогу припустити, що у вчителів недостатньо сформована культура збереження і відновлення здоров'я – як фізичного, так і психологічного. Такі результати вказують на необхідність просвітницьких заходів, спрямованих на збереження здоров'я вчителів.

Аналіз даних за результатами методики розподілу часу вказує на суб'єктивне відчуття нестачі часу, щоб досягти краси природи і мистецтва, у 80,2% вчителів. Ці дані можна трактувати як недостатньо задоволені прагнення респондентів до вічних цінностей, духовного, як пошук вищого Я. Мова йде про внутрішні протиріччя, що лежать в основі внутрішнього конфлікту – між проявами «буденного Я» та «творчого Я», використовуючи означення Л.М. Мітіної [3]. При спогляданні прекрасного людина залишається надовго з своїми думками, виходить за межі «звичного Я», переосмислює свої поведінки. На нашу думку, внутрішній конфлікт, пов'язаний із нестачею часу на спілкування з прекрасним, вказує на дефіцит енергії, зусиль, спрямованих на наближення вчителя до себе-справжнього, власної глибинної сутності.

Нестачу часу на спілкування у 79,7% респондентів (153 вчителів) можна трактувати як наслідок перевантаження вчителя через виконання різноманітних ролей (професійних – вчителя, вихователя, організатора; соціальних, сімейних). Таке перевантаження призводить до недостатнього задоволення потреб у любові, захисті, схваленні, емоційній підтримці. На нашу думку, саме у стосунках з рідними, близькими людьми педагоги шукають опору, розуміння. Ці стосунки важливим ресурсом вчителя як суб'єкта. Діалог як можливість бути вислуханим і почутим вважаємо ефективним способом зниження внутрішньої напруженості педагога.

На недостатність часу для самообслуговування вказують 38,0% вчителів (73 опитуваних). Зокрема, найбільшу нестачу часу респонденти відзначили для нічного сну (24,6% - 55 досліджуваних) та відпочинку (21,4% - 41 досліджуваних). Це може свідчити про недостатнє задоволення відпочинку.

потреб, що викликає у вчителя внутрішню напруженість. Окрім того, на зменшення їжі хотіли б витратити більше часу 13% - 25 вчителів.

Зосередимо увагу також на аналізі сфер діяльності, на які обстежувані прагнуть б зменшити витрати часу. Насамперед відзначимо професійну діяльність (21,9% - 42 респонденти). Припускаємо, що у вчителів, які прагнуть зменшити час на виконання професійної діяльності, відзначаються перевтома, внутрішня напруженість. Останні є свідченням наявності внутрішньоособистісного конфлікту, що стосується їх професійної діяльності. Такі результати узгоджуються з даними за методикою О.Б. Фанталової про наявність у понад п'ятої частини вчителів так званих внутрішніх вакуумів у сфері «цікава робота», що вказує на зниження їх мотивації до виконання своїх функцій як професіонала, втрати значущості цієї діяльності.

Виявлено також, що майже половина респондентів (46,9% - 90 вчителів) прагнуть витратити більшу кількість часу на заняття творчістю. Такі дані можуть свідчити про їх недостатньо задоволене прагнення до творчої самореалізації. При цьому лише у 16,1% обстежуваних (31 вчителя) реальний розподіл часу на творчі заняття відповідає їх спрямованості.

Отже, отримані результати дають змогу стверджувати, що розузгодження між реальним і бажаним розподілом часу може ставати джерелом внутрішньоособистісного конфлікту у разі, коли відповідна діяльність має для вчителя високий особистісний смисл. Найбільше розузгодження між реальним і бажаним розподілом часу зафіксовано у сферах збереження здоров'я, досягнення краси природи і мистецтва та спілкування. Такі дані можуть вказувати на перевантаження педагогів через виконання ними багатьох ролей і недостатньо задоволену потребу в ресурсах для самовідновлення. На нашу думку, в роботі з внутрішніми конфліктами важливо ознайомлювати вчителів із технологіями і прийомами оптимального розподілу часу, проводити заходи щодо зниження емоційного напруження. Перспективи подальшого пошуку полягають у з'ясуванні проявів інтолерантності педагогів у взаємодіях з оточуючими як показника їхніх внутрішньоособистісних конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березовська Л. І. Психодіагностика та корекція внутрішньоособистісних конфліктів як умова подолання професійного вигорання вчителів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.10 / Л. І. Березовська. – К., 2013. – 21 с.
2. Маланьїна Т. М. Психологічні особливості подолання внутрішньоособистісних конфліктів: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Тетяна Михайлівна Маланьїна. – К., 2011. – 20 с.
3. Митина Л. М. Психология профессионального развития учителя / Л. М. Митина. – М.: Флинта: Моск. психол.-социал. ин-т, 1998. – 200 с.
4. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Роджерс. – М., 1994.
5. Рыбакова М. М. Конфликт и взаимодействия в педагогическом процессе / М. М. Рыбакова. – М., 1991. – 128 с.
6. Рубинштейн С. Я. Использование времени как психологический осознаваемых и неосознаваемых мотивов / С. Я. Рубинштейн // Бессознательное: природа, функции, методы исследования. – Тбилиси: Мецниереба. – 1978. Т. 1. – С. 644-650.
7. Фанталова Е. Б. Диагностика внутриличностного конфликта / Е. Б. Фанталова. – М.: Фолиум, 1997. – 48 с.
8. Юрківський Є. В. Психологічні детермінанти конфліктності вчителів у педагогічній взаємодії: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 Тернопільський держ. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка / Є.В. Юрківський. – Тернопіль, 2001. – 178 с.